

Napjainkban szinte minden gyakorló pedagógus kísérletező, munkáját elemző, állandóan a jobb megoldásokon gondolkodó szakember. Ezeknek, a saját munkájukat egyre növekvő igényességgel végző és elemző pedagógusoknak kíván segítséget nyújtani az idei nyári egyetem a következő tematikával:

Hogyan hasznosíthatják a gyakorló pedagógusok saját munkájuk vizsgálatában a pedagógiai kutatómunka módszereit?

1. Mi teszi szükségessé, hogy a gyakorló pedagógusok saját pedagógiai tevékenységüket és ennek eredményeit tudományos vizsgálódás tárgyává tegyék?
2. A pedagógiai kutatás témájának és a kutatási céloknak pontos meghatározása. A kutatási cél és a módszerek összefüggése.
3. A tényfeltáró módszerek a pedagógiai kutatásban
4. A feltárt tények feldolgozásának módszerei
5. A pedagógiai kísérlet

Az egyes témákról természetesen több előadás is elhangzik. Ezek végleges címe és rendje később kerül nyilvánosságra. Minden remény megvan arra, hogy egy francia, egy szovjet, egy német és egy lengyel szakember is szerepel az előadók között. Az előadások után konzultációra is lehetőséget teremt a nyári egyetem vezetősége, ahol a hallgatók személyes problémáik megoldásához is segítséget kaphatnak.

TÖRTÉNELMI OLVASÓKÖNYV V. KÖTET

(Forrásszemelvények a magyar munkásmozgalm történetéből)

Új forrásszemelvény jelent meg a Tankönyvkiadó kezelésében. Értékes válogatás a magyar munkásmozgalm történetének 1848-tól 1962-ig terjedő szakaszáról. Eddig a történelmi olvasókönyveknek három kötete jelent meg, amely 1849-ig foglalta össze a magyar és egyetemes történelem tanításához szükséges dokumentum anyagot. A készülő negyedik kötet szerkezete hasonló az eddigiekhez, az 1849 utáni magyar és egyetemes történelmi dokumentumokat foglalva magába. Mivel ez az ötödik kötet csak a magyar munkásmozgalm történetének válogatott forrásszemelvényeit adja, fennállt az a veszély, hogy ugyanaz az anyag mindkét kötetben megtalálható lesz. A szerkesztők erre nagy gondot fordítva azonos forrást nem közöltek.

A szemelvények válogatása a Tanterv követelményeinek figyelembe vételével történt. A gyűjtemény kilenc fejezetre oszlik. Minden fejezet munkásmozgalmunk egy-egy fontos szakaszát öleli fel.

Az első fejezetben 1848-tól 1890-ig a munkásság osztályá szerveződésének, első szervezeti és első pártja megalakulásának időszakra vonatkozó forrásokat adja.

A második fejezetben az 1890-től 1917-ig terjedő anyagból jól érezzük, mint válik jelentős tényezővé a munkásság, és emeli fel szavát az első világháború ellen.

A harmadik fejezet 1917-től 1919-ig tükrözi a Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatását, hogyan követi a magyar munkásság

tály az „orosz utat” s teremti meg a Tanácsköztársaságot. A Tanácsköztársaságra vonatkozó anyag nagyobb része a negyedik fejezetben kapott helyet.

A negyedik és az ötödik fejezetet 1919-től 1929-ig, 1929-től 1939-ig az ellenforradalmi korszak időszakáról igen bőséges dokumentum anyagot közöl. Gondot fordít arra, hogy valóságos képet adjon az elnyomás rendkívül nehéz körülményei között az egész dolgozó nép érdekeiért küzdő illegális KMP-ről.

A hatodik fejezetben 1939-től 1945-ig a második világháborúban a fasizmus ellen és a békéért küzdő munkáspárt kerül előtérbe a dokumentumokból.

A hetedik fejezet 1945-től 1948-ig terjedő időszakból a munkásosztály pártjaira vonatkozó forrásokat közli. Ettől kezdve érezhető, hogy a magyar munkásmozgalm története elválaszthatatlan népünk történetétől.

A nyolcadik fejezet 1948-tól 1956-ig az egységes munkáspárt tevékenységét dokumentálja és feltárja az ellenforradalom okait.

A kilencedik fejezet 1956-tól 1962-ig az újjászületett munkáspárt, egyben népünk eredményeinek összefoglalását adja.

Végül a magyar munkássajtó anyagát sorolja fel 1848-tól 1945-ig. Négy lap terjedelmű képmelléklet zárja a gyűjteményt.

A pedagógus mindig örömmel fogadja azokat a kiadványokat, amelyek hozzásegítik az eredményesebb oktató és nevelő munkához. A történelmet tanító tanárok olyan forrásanyaghoz jutottak ezzel az olvasókönyvvel, amelynek nagy része eddig nehezen hozzáférhető volt. Különösen értékes és nagymértékben hiányt pótló a felszabadulástól 1962-ig közölt dokumentumok gyűjteménye. A korabeli sajtó,

rendőrségi, csendőrségi jelenések, szervezeti programok, kongresszusi jegyzőkönyvek stb. mindenkit hozzásegítenek ahhoz, hogy az ismeretek egy részének nyújtása ne tanári közlés útján, hanem a tanulók közös munkája nyomán önálló gondolkozással történjék.

A kötetet lapozva az a vélemény alakul ki, hogy ez a szemelvényűjtemény annak ellenére, hogy elsősorban gimnáziumok számára készült, eredményesen használható általános iskolában is. Ott a helye minden történelmet tanító tanár állandóan használt munkaeszközei között.

Dr. Rakonczai Jánosné
Szeged

KÉZIKÖNYV AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 7. OSZTÁLYBAN TANÍTÓ NEVELŐK SZÁMÁRA (Tankönyvkiadó, Budapest — 1966.)

Készült a Műv. Minisztérium rendeletére az Orsz. Ped. Int. irányításával. Péter József és Petneki Jenő munkája. A közoktatási reform irányelveinek szellemében készült. Neves szerkesztők gyakorlati érzéssel összeállított munkája. A szerkesztők reflektorfénybe helyezik a hazafias és esztétikai nevelés fontosságát. Ezenkívül a szemlélet módjukat jellemzi, hogy az új anyag elsajátítását a személyiség problémáinak átfogó területével kapcsolatban nézi. A tanulók életkori sajátosságaihoz való alkalmazkodás is olyan követelmény, amit éppen a személyiség fejlődési szakaszainak jellegzetességei írnak elő.

A kézikönyv célja, hogy a helyes módszerek és utasítások közreadása által — amely ebben az esetben a 7. osztály részére egy helyen található —, az éneket tanító nevelőknek, az előbbi évekhez viszonyítva, több lehetőséget adjon a minél eredményesebb oktató- és nevelő munka elvégzéséhez.

Az ének-, zeneoktatás helyzete speciális, ezért nincs arra mód, hogy főleg a kezdőket a legteljesebb önállóságra állíthassuk be, még a legalaposabb elméleti és gyakorlati felkészültség feltételezése mellett sem. A különböző szakfolyóiratok mindent elkövetnek (pl.: Enektanítás, Módszertani Közlemények) a legmodernebb, legjobban bevált módszerek azonnali közlésre, de fennálló igényeknek sem tehetnek eleget úgy, ahogyan azt egy kézikönyv biztosíthatja. Ez a kézikönyv szerves folytatása a már az előző években kiadott 5., 6. osztály számára készült kézikönyveknek.

A bevált gyakorlat szerint e könyv két nagy fejezetben közli az anyagot, és egy Függelékkel tartalmaz. A Bevezetés általános útmutatásként a Tantervnek a 7. osztály részére előírt feladatait részletezi. A részletes Útmutatások című fejezet pedig azt ismereti, hogy a tankönyv anyagával miként lehet ezeket a feladatokat teljesíteni. A Füg-

gelék dalkíséreteket tartalmaz, amellyel színebbé, maradandóbbá tehetjük ének-zene-óráinkat.

A kézikönyv szerkesztői felhívják figyelmünkre arra is, hogy az általános iskola 7. osztályának zeneművészeti művelődési anyaga, — mint már az 5. és 6. osztályban is — énekelni való dalok és meghallgatással elsajátítandó művek összefüggő soraiból áll. A 7. osztályban tanító nevelő a kézikönyv forgatása mellett világosan látja, hogy a következő szempontokat kell az oktató-nevelő munkájában eredményesen elvégeznie:

1. A nevelési feladatokat a zeneeszközivel kell elsősorban megvalósítani.

2. A hangképzés a dalok technikailag helyes éneklésére irányuljon.

3. A hangnem és sorszerkezet megfigyelésére több módszert javasol.

4. Tantervi feladat a 7. osztály számára a magyar népdalok legfontosabb rétegeinek megismertetése.

5. Méretegység 4-es osztására, majd a kis éles és kis nyújtott tanítására hívja fel a figyelmet.

6. Az előjegyzések, módosított és a feloldó jel okozta névváltozások gyakorlását kell elvégezni.

7. Bővíteni kell a nemzetközi szakkifejezéseket, amelyek a dinamikára és a tempóra vonatkoznak.

8. A zenei írás-olvasás gyakorlása különböző dők szerint.

9. A népzene szerepe a nemzeti zenekultúrában.

Ismeretes, hogy e téma igen sokoldalú. A zenekultúra és a népzene kapcsolata igen változatos. Erre számos példát említ a kézikönyv. A felsorolt kapcsolatformára hazai példáink mellett számos más nép zenéjéből vett példa is rendelkezésünkre áll. Ezenkívül úttörő, munkásmozgalmi dalok megtanításának fontosságára hívják fel a szerzők a figyelmet.

10. A fenti művek kapcsán ismertetjük meg tanulóinkat a szakszofon, a harsona, a tuba hangjaival.

11. Változtatlanul szükségesnek tartják szerkesztőink — igen helyesen — a tantárgyi kapcsolatokat. Az énektanár sok jó szolgálatot tehet ezen a téren.

Sok egyéni tapasztalat, meglátás eredményé ez a kézikönyv, amelynek értéke, hogy teret enged az egyéni ötleteknek, kezdeményezéseknek és sok segítséget ad, az önálló gondolkodás eredményezte tervezésre. Ezzel nagymértékben elősegíti a nevelők szakmai fejlődését.

Dr. Szolnoki Jánosné
Szeged

BIOLOGIE VON TIEREN UND PFLANZEN, EIN LEHRBUCH FÜR DIE 5. KLASSE

(Volk und Wissen Volkseigener Verlag Berlin. 1966. 143 old. 2. 50 RM.)

Minket pedagógusokat az elsőrendű munkaeszközünk a tankönyv mindig közelről érintett. Ezért most megragadom az alkalmat, hogy nagy vonásokban bemutassam a Német Demokratikus Köztársaságban az általános iskola 5. osztálya számára az 1966/67. tanévben bevezetett új tankönyvet. Ők a reform végrehajtásával nem állanak úgy mint mi, hiszen nálunk már csak a gimnázium III. és IV. osztályos könyvei hiányoznak.

Nem céлом, hogy a tankönyvről bírálatot mondjak, csupán nagy vonásokban fel szeretném tární kartársaimnak, hogy német kollegáink milyen szempont szerint és mit tanítanak a 11 éves gyerekeknek, az ötödik osztályban biológiából.

Mindjárt előljáróban meg kell állapítani, hogy mind didaktikai, mind pszichológiai szempontból merőben más elgondolások alapján tűzték ki a biológia anyagát az NDK tantervkészítők mint nálunk. Lényegesen különbözik az eddig használt német tankönyvek anyagától is. Ugyanis az eddig használatban levő 5. osztályos tankönyv elvileg, durván hasonlított a mi könyvünkhöz. Az is a gyermeket állította a központba és a közvetlen környezet élővilágát tanulmányozta, igaz lényegesen több gyakorlati vonatkozással. Merőben elképzelést látunk a most bevezetett „Biologie 5” tankönyvben.

A következőkben röviden, tartalomszerűen ismertetem az új könyvet. A tananyag 2/3 része állatokkal (összel és télen) 1/3 része növényekkel (tavasszal) foglalkozik.

Rövid bevezetés után, melyben a célt és a programot tűzi ki, a gerinces állatok tárgyalásához kezd. Valamennyi osztályt funkcionális morfológiai szempontból alaposan felolgoz, majd rendszerez. A halak tárgyalásával kezd az anyagot. A halak külső és belső felépítését ismerteti mindig az életműködés szempontjából. Ez 7 oldalt tesz ki, ebből kb. 4 oldal szöveg, a többi a 20 ábra foglalja el. Majd ismerteti 6 akváriumit, 4 édesvízi és 4 tengeri halat 4 oldalnyi terjedelemben, természetesen mindegyiket ábrával illusztrálva. 2 oldalon a haltenyésztést tárgyalja, ebből kb. fél oldal a szöveg, a többi szemléltető ábra. Az osztály tárgyalását fél oldalnyi terjedelemmel a halászat ismertetése zárja le.

Hasonló felépítést követ a kétélűek (5 oldalon), a hullók (5 oldalon), a madarak (17 oldalon), és az emlősök (23 oldalon) tárgyalása. A két utolsó osztálynál az anatómiai és fiziológiai vonatkozásokat sokszor igen mélyen tárja fel. Közben pl. a madaraknál kö-

zel 50 madárfajt mutat be, az emlősöknél pedig mindenütt találkozunk az emberre vonatkozó utalásokkal, ábrákkal is, pl. a bőr-, a légzés-, a fogazat-, a végtagváz-, a gerincoszlop- stb. tárgyalásánál.

Az állattani részt rövid 5 oldalas képes ökológia, és 6 oldalon keresztül tárgyalta gerincesek fejlődéstréneti rendszere zárja be.

A könyv utolsó harmadát a növénytani rész foglalja el. Ez a virágos növények fiziológiáját, morfológiáját, majd szisztematikáját ismerteti.

Tárgyalást a növényélettani résszel kezdi, ezzel 10 oldalon keresztül foglalkozik. Bevezető 2 oldalon ismerteti a növény részeit, majd a növények élettartamát, csírázását, a tápanyag felvételét. Ezután rátér a morfológiára és 14 oldalon keresztül tárgyalja a gyökereket, szárakat, leveleket és a virágot. A növényrendszertani részben 16 oldalnyi terjedelemben határozószzerűen dolgoz fel 66 gyakorlati szempontból fontos növényt.

A tankönyvet 204 számozott feladat és kérdés zárja be. A tankönyv szövege között megfelelő helyen, valamint az egyes leckék végén levő számjegyek utalnak ezekre. Néhány kérdést szeretnék bemutatni. 20. „Állapítsd meg melyik édesvízi hal fordul elő vidéketeken és milyen tengeri halat lehet leginkább a halüzletben kapni! Melyik halat miként árulják (élve, jégen, sózva stb.)? 32. Ird le a munkafüzeted 8. oldalán az emberi kar részeit helyes megjelöléssel (felkarcsont, singcsont, orsócsont, kéztő, kézközép, ujjercek)! Az egymásnak megfelelő csontokat hasonló színnel fessd ki az ábrán! 1. Szedj szét egy pillangós virágot. Minden részét ragaszd rajzpapírra! Jelöld a részeket!”

Az ábra anyag, hasonlóan a mi könyvünkhöz, végtelenül gazdag. Több mint 400 egyszerű, de igen szemléletes ábrát, képet találunk a könyvben, nagyrészt a színes rányomás könnyíti meg az áttekintést. Mind az állat-, mind a növényrendszertannál valamennyi említett fajt kép szemléltet. Az élettani résznél is minden mozzanatot szemléletes, színekkel tagolt kép támaszt alá. Az ábra jellegzetes részére még nyíl is felhívja a figyelmet.

Az egyes fejezetek végén az összefoglalást zöld alapszínnel jelzik. Más vonatkozásban tipográfiai fogásokkal nem élnek. Viszont igen szellemes valamennyi lap felső sarkában elhelyezett — a tájékozódást megkönnyítő — miniatűr jelző kép, pl. a hullóknél kígyó, az emlősöknél kutya stb.

Mint érdekességet említem, hogy az oldalszám pontosan megegyezik a mi ötödikes élővilágunkkal, továbbá a kötés és a papír minősége nagyon hasonló.

Sajnos ebben a tankönyvben is maradt néhány hiba. Úgy látszik ettől egy tankönyv sem mentes. A hibák feltárása, a taníthatóság

el döntése, a módszertani problémák tárgyalása nem a mi feladatuk, azt hagyjuk a német kollegáknak, mi elégedjünk meg a puszta tények tudomásulvételével.

Befejezőül kívánjuk német kollegáinknak, hogy ez az új tankönyv nyújtson munkájukhoz sok segítséget; az ötödik osztályosoknak pedig, hogy aktívan használják fel tanulásuk során.

Dr. Körtvélyessy László

Béres János: Furulyaiskola

A tantervi reform célkitűzései nem hagyták érintetlenül az általános iskolai zenei szakörök munkáját sem. Maga az a tény, hogy az ének tantárgy az új tantervben az énekzene megjelölését kapta, igazolja a hangszeres zene jelentőségének növekedését általános iskolai oktató-nevelő munkánkban. A tanulóknak is nagyfokú érdeklődés él a hangszer-tanulás iránt. Az elmúlt évek folyamán a klasszikus hangszerek mellett iskolánkban rangos helyet vívott ki magának a furulya, különösen amióta Béres János keze alatt a hangszer nyolcnyukú változata újjászületett és korszerű fémtestével, pontos hangolásával, hangolhatóságával, telt, szárnyaló hanghatásával a fűvő-család megbecsült és keresett tagja lett.

köreink munkájában a furulya megkülönböztet-

Iskolai ének-zene oktatásunkban, zenei szakköreink munkájában a furulya megkülönböztetett figyelmet érdemel. Viszonylag egyszerű játékmódja, technikája rövid tanulmányi idő alatt élvezetes hangszeres játékok eredményezhet. Ennek megvalósulását előmozdítani és furulyán jól játszó ifjú muzsikuskokat nevelni sietett Béres János egy kitűnő furulyaiskola megírásával elősegíteni, mely iskola külső kiállításával és belső felépítettségével minden eddiginél jobban szolgálja a furulyaoktatás célkitűzéseit, eredményességét.

Az átdolgozott, összevont formában megjelent Furulyaiskola szerkesztésében két fő elgondolás ismerhető fel. Az egyik az, hogy a furulyázás elsajátítását a népdal-anyagra kívánja felépíteni és ezekkel az értékes, kisformájú darabokkal mindvégig fenntartja az érdeklődést a tanulóknak. A másik az iskolának a társaszenélésre-nevelést szolgáló koncepciója, melynek szellemében kitűnő két-furulyás művek felhasználásával méginkább fokozza a tanulmányok vonzóerejét. Mindezzel messzemenően követi az új ének-zene oktatási elképzeléseket. Nem szakad el az énekes anyagtól, hiszen mind a szemléltetés, mind az etűdök anyagát elsősorban a gyermek- és népdalkincsből, valamint a zene nagy mestereinek kisebb műveiből válogatja. A szerző elgondolása szerint párhuzamosan folyik a jórészt ismert dalok szöveges-szolzimizációs éneklése és szolzimizációs-abszolútneves olvasása, játszása. Ez az énekes-fogantatású oktatási mód az anyagban való előrehaladás folyamán

is megmarad, sőt kitűnő kamarazenélési alkalmat nyújtó feldolgozás-formákkal gazdag-szik. Talán egyetlen hiányossága a válogatásnak, hogy a tanulók kedvelt és zeneileg is értékes üttörő- és ifjúsági dalai viszonylag kis számban kaptak benne helyet.

Természetesen a hangszeres játék magasfokú elsajátítását szolgáló etűd-anyag fokozatosan tért hódít és kitűnő játéktechnika elsajátítását teszi lehetővé. Első olvasó- és ujjgyakorlatokként Kodály Zoltán 333 olvasógyakorlatának szemelvényei jelentkeznek, majd egyre növekvő számban közöl az iskola klasszikus etűd-anyagot és igen tetszetős gyakorlatokat Gulyás László tollából. Néhány órai foglalkozás után, — kihaszánlja a csoportos oktatás előnyeit — már bevezeti a társas-muzsikálást. Igen színvonalas válogatással közöl kis furulyára komponált vagy átirrt műveket, melyek között Bachtól Bartókig-Kodályig megtaláljuk a tanulókorú ifjúság számára hozzáférhető két-szólamú darabokat, valamint Gárdonyi Zoltán és Szokolay Sándor hatásos, modern hangvételű kompozícióit. A Függelékben található művek közül Gulyás László és Halmos László feldolgozásai inkább csak ötleteket vetnek fel, melyeknek csak egy hasonló kompozíciókat sorozatban tartalmazó gyűjtemény megjelenítésével lesz jelentősége és amely gyűjteményben helyet kaphatnának furulya-zongora, sőt furulya-gitár összeállítású művek is.

Az iskola anyagának elrendezése könnyen áttekinthető. Az egyes fejezeteken belül vonzó és igényes gyakorlatok logikus, hézagatlan során át ismerteti meg a furulyajáték fogásait, mozgásformáit. Az iskola változtatás nélkül alkalmas az alt F-furulya játéknak elsajátítására, egyben utalást és példákat tartalmaz a C és F furulyák együttjátzásának módjáról és lehetőségeiről is. Az iskola szöveges része magától-értetődő egyszerűséggel közli a tanítás módszeres vonatkozásait, tág teret hagyva ezzel a hangszer tanító tanár vagy szakkörvezető egyéni eljárásai, kiegészítései érvényesítéséhez. A hangszer leírása, a fogás-módok szemléletes ábrázolása, az összegező fogástáblázat egyaránt jól segítik a tanulást és ellenőrzést. A Furulyaiskola jó alapot teremt kitűnő szakköri furulya-együttesek kialakításához, de a furulyajáték magánúton történő elsajátításához is kiválóan alkalmas.

(Átdolgozott kiadás. Tankönyvkiadó, 1966.)
Gaszner István

VILÁGNÉZETI NEVELÉSÜNK. TERMÉSZETTUDOMÁNYOS ALAPJAI III.

Fáy Gyula: Korunk fizikai világgépének alapjai.

Hédervári Péter: Földszerkezet és földrengések.

A sorozat 1963-ban megjelent első két kötetét követi ez a múlt évben megjelent har-

madik, amely jelentős hozzájárulás annak a célnak az eléréséhez, hogy a különböző fokokon oktató tanároknak megfelelő segédkönyvek álljanak rendelkezésükre a világnézetű nevelés minél eredményesebb megvalósítására. A kötet egymástól független két tanulmányt tartalmaz.

Az első Fáy Gyula munkája. Benne korunk fizikai világnézetének alapjait széles fizikai látókörrel és a filozófiai vonatkozásokat tisztán látva ismerteti.

A szerző nagyszerű érzékkel válogatta össze a fizikai ismereteknek azokat a részeit — beleértve a legmodernebbeket is —, amelyek jó áttekintést adnak a fizika tudomány fejlődéséről és jelenlegi helyzetéről, s amelyek különösen jelentősek világnézetű szempontból. Ezt az ismeretanyagot szakavatott kézzel úgy rendszerezte, hogy lehetőleg kevés szakföldrajzi nehézség leküzdésével is messzemenő világnézetű általánosítások forrásává válhasson. Sok tekintetben egyszerű módon építette fel a fizika fogalmi rendszerét; a fogalmak lényegét és a rájuk vonatkozó törvények tartalmát igyekezett találó hasonlatokkal érthetőbbé és szemléletesebbé tenni. Ily módon az olvasó még a fizika igen elvont összefüggéseinek a lényegét is megértheti — általában csak a középiskolás fizikai ismeretekre támaszkodva.

A tanulmány értékes áttekintést ad a fizika fejlődéséről és eredményeiről, s felöleli mindazokat az ismereteket, amelyek birtokában korunk fizikai világnézetének alapjai lerakhatók. Általános iskolában, közép- és felsőfokon fizikát oktatók számára egyaránt nagyon hasznos olvasmány.

A másik tanulmány szerzője, Hédervári Péter a Föld szerkezetét a legáltalánosabb értelemben véve ismerteti: nemcsak a Föld felépítését, hanem belső és felszíni sajátosságainak fejlődésmenetét is. Bemutatja azokat a hatalmas erőket, amelyek a változások forrásai, s hatásukra óriási energiák szabadulnak fel. Leírja, fényképekkel illusztrálja ezek pusztító hatását az ember életére, kultúrájára, s egyre magasabb fokú civilizációjára. Tájékoztató a földrengés okozta pusztítások mértékének csökkentése és az életvédelem szempontjából oly fontos előrelépések lehetőségéről, az e téren néhány évtizeden belül várható eredményekről.

Ezek a kérdések mindenkit érdekelnek, már csak azért is, mert a modern hírszolgálat figyelmünket gyakran rájuk fordítja. A tanulmány elolvasása kiegészíti természettudományos tájékozottságunkat, ha a világnézetű neveléshez nem is ad olyan lényeges alapokat, mint a kötet első része. Ez természetes következménye a két téma közti különbségnek. (Tankönyvkiadó, 1966. 320. old.)

Bor Pál,
Szeged

AZ ORVOSKÉPZÉS NÉHÁNY KÉRDÉSE.

— Szerkesztette: dr. Donáth Tibor és dr. Fekete József. — Felsőoktatási pedagógiai tanulmányok.

Az oktatással szemben minden szinten és minden oldalról támasztott igények oly mértékben megnövekedtek, hogy ezeknek kielégítése a hagyományos módszerek alkalmazásával már nem lehetséges. Ezért az oktatás és képzés minden szintjén részben szervezett, részben spontán kezdeményezésekkel találkozunk, amelyek az oktatás tartalmi és formai szempontból korszerűbbé, a társadalmi követelményekhez viszonyítva hatékonyabbá kívánják tenni. Jól megfigyelhető, hogy a didaktikai és metodikai törekvések elsődlegesen az oktatás alsó és középső fokán jelentkeznek, mert itt a legáltalánosabb az igény és az oktatásban résztvevők száma a legnagyobb, és az oktatók pedagógiai érdeklődése is itt a leg tudatosabb.

A szakirányú képzést nyújtó oktató intézetekben a kifejezetten pedagógiai szempontok — így a didaktikai megfontolások is —, érthetően háttérbe szorulnak. Különösen érvényes ez a megállapítás, ha felsőoktatási intézményekről van szó. Annál erővedetesebb, hogy az ELTE Felsőoktatási Pedagógiai Kutatócsoportja és a Budapesti Orvostudományi Egyetem együttműködve jelentős korszerűsítő törekvésekről ad tájékoztatást a kezünkben levő, 9 ív terjedelmű munkával. Különösen örömmel kell üdvözölni a hat értékes tanulmányt tartalmazó kötetet, mivel a szakirányú felsőoktatás egyik legjellegzetesebben elkülönült területéről, az *orvosképzésről* van szó.

A közölt tanulmányok közös vonása és egyértelmű értéke a jobb, az eredményesebb eljárás keresése. A könyv szerény címe nem ígér semmiféle átfogó rendszert vagy valami rendkívüli megoldást, ennek ellenére gondolatébresztő, előremutató nemcsak az orvosképzés szakterületén, hanem más felsőoktatási intézmények oktatói számára is. Sokat vitatott kérdésekről, problémákról esik szó valamennyi tanulmányban olyan őszinte nyíltsággal és bátorsággal, ami a sikeres megoldáshoz vezető úton önmagában is ígér.

Az orvosá nevelés általános elvei címmel dr. Horányi Béla értekezik. Három kérdést vet fel: a) az egyetemi ifjúság lélektana, motívumai, értékrendszerük, útkereséseik, belső viaskodásaik tárgya, érzelmi világuk stb; b) az *orvos típus* kérdése, amelyet az egyetemi ifjúságnak követnie kell, hiszen komoly jelentősége lenne az új orvos személyisége megrajzolásának; s végül c) a módszerek kérdése. A legátfogóbb a középső rész, amelyben az általa eszményinek ítélt orvostípus jellemző sajátosságait sorakoztatja fel. Ezeknek mintegy összegezését jelenti az a követelmény, hogy az egyik legfontosabb feladat annak szemléle-

tes bemutatása, milyen magatartást kell tanúsítania az orvosnak a beteg iránt.

Az orvossá nevelés kérdései címet viseli dr. Vörös László tanulmánya. A szerző egészen más oldalról és főleg módszertani szempontok alapján közelíti meg a kérdést. Vezető elvként, az egész tanulmányon átszövődve érezhető ez az ismeretelméleti felfogás: „az adott tanulási anyag súlypontjának megragadása, a tárgyalat anyag belső logikájának megismerése...”

Kiindulásként a megváltozott betegellátási rendszer követelményeire és sajátosságaira vet néhány elemző pillantást. A meglehetősen specializálódott szakorvosi együttműködés, és ennek mintegy ellentétéként a körzeti orvos komplex funkciói sajátos követelményeket támasztanak az orvosképzéssel szemben. Ezzel a szemlélettel boncolgatja az egyetem feladatait a felvételi vizsgától a diploma kiadásáig. — Érdekesen szól az egyetemi előadási forma váltságáról, a kistermi foglalkozások hiányosságairól, és nagyon figyelemre méltó a gyakorlatok jellegére és csoportosítására vonatkozó néhány megjegyzése.

A számos értékes gondolat összefogója a szerző pedagógiai és szociálpolitikai szemlélete. Erre vezethető vissza mindaz, amit az oktató, a hallgató és a tananyag kapcsolatáról, e kapcsolat formáiról, a különféle alapszituációkról elmond. Minden sora a hagyományos eljárások felülvizsgálását sürgeti, akkor is, amikor ezt a szavak közvetlenül nem tükrözik.

Dr. Donáth Tibor: Az anatómia tanításának metodikai problémái címmel értekeznek. Fejtegetéseit az anatómia tárgyának konkrét nehézségeit taglalva indítja el. Ezek vezetnek az anatómiai oktatás feladatainak tisztázásához. Nagyon érdekes a szerzőnek az az álláspontja, hogy az anatómia oktatásának és e tárgy tanulásának sajátos szerepe van a *tanulási módszer és rendszer*, s nem utolsósorban a hallgatók gondolkodási készségének kialakításában. — Amikor a szerző az oktatás formáiról vall és módszertani részletkérdésekkel foglalkozik, elvi állásfoglalása mellett főleg gyakorlati jellegű tanácsokat sorakoztat fel. Azzal az érzéssel olvassuk a fejtegetéseket, hogy azokat a szerző a kezdő oktatók számára írt „útmutatás”-nak szánta. Nem ártana, ha valami ehhez hasonló részletes módszertan minden egyetemi tantárgy oktatásához rendelkezésre állna.

Dr. Hegyvári Csaba: Gondolatok a funkcionális elméleti tárgyak oktatásáról címmel közelíti meg csaknem ugyanazokat a kérdéseket,

amelyekről az előző szerzők szóltak. Talán ebben a tanulmányban kap helyet hangsúlyozottabban a hallgatók közvetlen tevékenysége, a tanulás. Kár, hogy a szerző a hallgatók folyamatos tanulását utópiának tartja és az elsődleges bevésés alkalmával feltételezhető *megértésnek*, valamint az évközi ismétlésnek nem látszik nagyobb jelentőséget tulajdonítani a végleges rögzítést célzó vizsgaidőszaki felkészülés *érdemi hatékonyságát* illetően.

Sok gyakorlati értékű — helyenként vitatható — megjegyzés között elvi szinten vizsgálható az a követelmény, hogy az egyes tanácsok munkáját, ennek „tanmenetér” össze lehetne vagy kellene hangolni. — Nem értünk egyet az előadások túlértékelésével, hiszen könnyen ellenőrizhető, hogy a felsőoktatásnak ez a legkonzervatívabb formája nem váltja be a hozzáfűzött túlzott reményeket.

Dr. Pisztora Ferenc: A pszichiátria és az orvospszichológia egyetemi oktatásának jelenlegi problémái a világ helyzet tükrében. — A tanulmányt témája és módszere alapján egyértelműen az összehasonlító pedagógia körébe utalhatjuk. Rövidsége mellett is kellő kiállást biztosít a probléma tantervi és módszertani vonatkozásában. Az összehasonlítás alapját képező adatokat a szerző az Egészségügyi Világszervezet 1962-ben kiadott közleményéből veszi és valóban átfogó szemléletet tesz lehetővé a pszichoterápiának, a szociálpszichológiának az orvosképzésben elfoglalt helyzetéről. Az orvosi pszichológia szerepét a szerző nyomatékosan hangsúlyozza és kifejti annak gyakorlati szerepét. Érinti azokat a lehetőségeket is, ahogyan a jelenlegi képzésben mutatkozó hiányosságok megszüntethetők.

Dr. Gerlóczy Ferenc és dr. Kocsis Magda: A gyermekgyógyászat tanításának metodikai problémái. — A gyermekgyógyászat sajátos, az orvosi gyakorlat és az orvostudomány területén legkomplexebb feladatokat tárja elénk. Ebből az orvosképzésben elfoglalt helyzete is következik. Szakmai szempontból érthető, hogy a szerzők nincsenek megelégedve a rendelkezésre álló időkerettel, mégis ehhez próbálják szabni teendőiket. Igen fontos a tananyag kellő szelektálása. — A tanulmányban részletes tájékoztatást kapunk arról, hogyan történjék a medikusok elméleti és gyakorlati képzése a gyermekgyógyászat vonatkozásában. A fejtegetések „útmutatás” szándékúak, azonban mindenütt elvi megalapozásra törekvők. (*Tankönyvkiadó, 1966.*)³

Dr. Zentai Károly
Szeged

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Сепеш Имре</i> : Выбор правильных методов в практике воспитательно работый	65
<i>Серенчи Шандорнэ</i> : За более современное и успешное обучение математике в начальной школе!	71
<i>Альмаши Дьёрдь</i> : Некоторые проблемы проведения родительских собраний	78
<i>Зентаи Карой</i> : Данные о развитии навыков правописания учеников, поступающих в пятый класс школы-восьмилетки	85
<i>Ковач Вендел</i> : Вопросы письменного и практического контроля учеников	93
<i>Мусти Ласло</i> : Некоторые вопросы оформления грамматических понятий в высших классах школы-восьмилетки	98
<i>Кёвеш Йозеф</i> : Использование рабочей тетради по географии в воспитании учеников самостоятельной работе	107
М а с т е р с к а я	
<i>Дудаш Иштван</i> : Наглядность с силуэтами на уроках сочинения в 3—4 классах школы-восьмилетки	118
<i>Новаак Иштван</i> : Подготовка весенних спортивных соревнований	126
<i>Баршонь Иштван</i> : Урок физкультуры в классе	127
<i>Багди Ласлонэ и Юхас Ендренэ</i> : Использование гимнастического снаряда "Сказочная решётка", в обучении физкультуре в начальной школе	136
<i>Добо Геза</i> : Влияние программированного обучения на обучение биологии	147
<i>Тот Йозеф</i> : Аксонметрическое изображение и срезывание куба на основе данной проекции	150
Обзор	

INHALT

<i>L. Szepesi</i> : Die Wahl der richtigen Methoden in der Praxis der Erziehungsarbeit	65
<i>Fr. S. Szerencsi</i> : Für den zeitgemässeren und erfolgreichereren Rechnenunterricht in der Unterstufe	71
<i>G. Almásy</i> : Einige methodischen Probleme der Führung der Elternberatung	78
<i>K. Zentai</i> : Angaben über die Gestaltung der Schreibfähigkeit der in die Oberstufe tretenden Schüler	85
<i>V. Kovács</i> : Fragen der schriftlichen und praktischen Kontrolle der Schüler	93
<i>L. Muszty</i> : Einige Fragen der Ausbildung der grammatischen Begriffe in der Oberstufe ...	98
<i>J. Köves</i> : Die Anwendung des geographischen Arbeitsheftes in der Selbsttätigkeitserziehung	107
Kleinere Mitteilungen	118
<i>I. Dudás</i> : Schattenbildanschauung im Aufsatzunterricht der Unterstufe	118
<i>I. Novák</i> : Die Vorbereitung der Frühlingswettkämpfe	126
<i>J. Bársony</i> : Turnstunde im Lehrsaal	127
<i>Fr. L. Bagdy—Fr. E. Jubász</i> : „Meserács" im Turnunterricht der Unterstufe	136
<i>G. Dobó</i> : Die Wirkung des programmierten Unterrichts auf den Biologieunterricht	147
<i>J. Tóth</i> : Die axonometrische Darstellung und das Abschneiden des Würfels auf dem Grunde gegebener Projektion	150
Rundschau	